

Gaswinst

Nu de olieprijsverhogingen van 1979-1980 grotendeels in de afzetprijzen van het Nederlandse aardgas zijn verwerkt, wordt pas goed zichtbaar hoe groot de betekenis van het „ijle goud“ voor de vaderlandse economie is. De betalingsbalans en de overheidsfinanciën trekken in dit verband de meeste aandacht.

Het saldo op de lopende rekening van de betalingsbalans is in 1982 naar raming ruim f. 15 mrd. gunstiger dan in 1980. Deze opvallende verbetering is voor twee derde een gevolg van de ruilvoetwinst bij de export van aardgas; de ruilvoetwinst bedraagt naar raming f. 5 à f. 6 mrd. in 1981 en nog eens ca. f. 4 mrd. volgend jaar. Behalve door de olieprijsstijging wordt deze ruilvoetwinst veroorzaakt door de gevoerde heronderhandelingen over de exportcontracten en de koersstijging van de dollar. De uitvoerwaarde van het gas bedraagt in 1982 ruim f. 19 mrd. (optransactiebasis); dank zij het gas hoeft ons land volgend jaar f. 23 mrd. minder energiedragers te importeren. De totale directe bijdrage van het aardgas aan de lopende rekening van de betalingsbalans komt zodoende uit op ca. f. 42 mrd.

De bijdrage vanuit de aardgassector aan de rijksfinanciën is al even indrukwekkend. Het staatsaandeel in de gaswinst (op kasbasis) belooft in 1981 ruim f. 18 mrd. en neemt in 1982 tot f. 24,7 mrd. toe. Het aandeel van de aardgasbaten in de totale rijksontvangsten bedraagt daarmee volgend jaar ruim 18%. Van de gasbaten ad f. 24,7 mrd. ontvangt de staat blijkens de *Miljoenennota 1982* f. 17,8 mrd. in de vorm van niet-belastingmiddelen. Op grond van deze informatie kan worden geconcludeerd dat het restant van de gaswinst (f. 6,9 mrd.) in de vorm van vennootschapsbelasting aan de staat toevloeit.

Het tarief van de vennootschapsbelasting bedraagt 48%. De winst na belastingen van de gaswinners zou dan kun-

nen worden becijferd op $\frac{52}{48} \times 6,9$ is f. 7 mrd. Deze rekenwijze is echter niet correct. Ongeveer twee derde deel van het gewonnen gas is momenteel afkomstig uit het Slochterenveld. Voor dit veld geldt een bijzondere winstverdelingsregeling, welke garandeert dat de staat tussen 85 en 95% van de totale winst krijgt. Er is een betrekkelijk ingewikkelde constructie gekozen, waarbij een deel van de gelden via DSM aan de staat toevalt. Ongeveer een derde deel van het gas wordt gewonnen in 12 andere landconcessies (de z.g. „kleine velden“) en uit 7 concessies op het continentaal plat. Voor de onderscheiden concessies gelden verschillende financiële stelsels; als regel betalen concessionarissen behalve de vennootschapsbelasting nog andere winstbedragen aan de staat die de winst na belasting verder verkleinen (zie voor een overzicht de *Staatscourant* van 15 mei 1981, blz. 6-7).

De zuivere aardgaswinst (voor de winners) zal — gezien het voorgaande — in de orde van f. 5 mrd. liggen, waarvan ruim f. 4 mrd. voor de twee aandeelhouders van de Nederlandsche Aardolie-maatschappij (de NAM), die het Slochterenveld en een aantal kleinere velden exploiteert. Die aandeelhouders zijn Shell en Exxon. Over de periode 1981-1985 zal de schone winst van de gaswinners — uitgaande van het huidige prijspeil — ten minste f. 25 mrd. bedragen, waarvan ruim f. 20 mrd. voor Shell en Exxon. Laatstgenoemd bedrag kan worden vergeleken met het bedrag van f. 15,4 mrd. dat vorig jaar door de minister van Economische Zaken is genoemd in een brief aan de Kamer (van 12 juni 1980) voor de periode 1980-1984.

Minister Van Aardenne had een soort „gentlemen's agreement“ met beide multinationals dat deze daartegenover ongeveer f. 14 mrd. zouden investeren („in Nederland of voor de Nederlandse energievoorziening“, lees: in het buitenland). Over de waarde van deze afspraak kan men zo zijn twijfels hebben. Daarover

verscheen een inderdaad onthullend stuk in *Vrij Nederland* van 8 november 1980. De „agreement“ is boterzacht, op niet-nakoming van de afspraak staat geen sanctie, er is trouwens geen duidelijke procedure overeengekomen om te controleren of de afspraak wordt nageleefd.

Hoe dan ook, gezien de drastische verdere stijging van de gaswinst van de winners (na alle afdrachten aan de overheid in de vorm van niet-belastingmiddelen en afdracht van vennootschapsbelasting) tot boven de f. 5 mrd. per jaar, lijkt het wenselijk het „gentlemen's agreement“ te actualiseren. Daarbij gaat het minder om de vraag of de maatschappijen bereid zijn hun investeringen verder te verhogen, b.v. tot boven de f. 20 mrd. Die investeringen bevorderen alleen maar een eenzijdige versterking van de energie-intensieve industriële structuur van Nederland. Bovendien komt 10 à 15% van het geïnvesteerde bedrag weer bij de investerende ondernemingen terecht in de vorm van WIR-premies. Het ware beter het winstaandeel voor de gaswinners ter herzien en de extra baten die uit deze herziening voor de schatkist voortvloeien, voor een meer gedifferentieerde herindustrialisatie van ons land te benutten.

Hier ligt een mooie taak voor de minister van Economische Zaken.

* Ik dank de heer N. Hogenhuis van de Bibliotheek en Documentatiedienst van de Tweede Kamer der Staten Generaal voor zijn hulp.